

Урок 23. Практичне заняття. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

1. Які форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, передбачені в Україні

У Конвенції про права дитини визначено, що дитина, яка тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення, або в найвищих її інтересах не може бути залишена в такому оточенні, має право на особистий захист і допомогу з боку держави. Україна як держава, що підписала цю Конвенцію, бере на себе зобов'язання щодо влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», влаштуванням дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є:

- усиновлення;
- установа опіки, піклування;
- передача до прийомної сім'ї, дитячих будинків сімейного типу, закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду. Усиновлення дитини провадиться в її найвищих інтересах для забезпечення стабільних та гармонійних умов її життя.

Установлення опіки та піклування — це влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, у сім'ї громадян України (переважно їхніх родичів) із метою забезпечення виховання, освіти, розвитку й захисту прав та інтересів таких дітей.

Передача до прийомної сім'ї — це добровільне прийняття за плату сім'єю або окремою особою, яка не перебуває у шлюбі, із закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, від одного до чотирьох дітей на виховання та для спільного проживання.

Передача до дитячого будинку сімейного типу — це прийняття в окрему сім'ю, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, на виховання та для спільного проживання не менш як п'яти дітей-сиріт та (або) дітей, позбавлених батьківського піклування. Загальна кількість дітей, у тому числі рідних, у такій сім'ї не може перевищувати десяти осіб.

ЗАВДАННЯ 1. Попрацюйте в групах. Визначте, до яких форм влаштування дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, належать випадки, описані в наведених уривках із повідомлень українських ЗМІ.

1) На те, що тут живе багато дітей, натякає хіба великий саморобний спортивний майданчик у дворі. Усе з дерева — навіть паркан змайстровано з вертикальних колод.

Сходами з дому спускається насуплений хлопчик років десяти, засоромлено вітається і йде у справах — йому доручили сходити по хліб. Це один із десяти дітей, якими опікуються Володимир і Тетяна Батурські...

Ще чотирнадцятеро вже дорослі й живуть окремо, час від часу навідуючись у гості вже зі своїми дітьми. Наймолодшому онуку днями виповнилося два місяці — родина розростається з кожним днем.

...Для кожної дитини передбачена фінансова допомога в розмірі 3 тис. гривень, а зарплату вихователям нараховують залежно від кількості дітей. (За матеріалами сайту <http://life.pravda.com.ua>)

2) Здавалося б, напівсирітське дитинство залишилося в минулому і майже забуте. Та одного разу донька сказала: «Мамо, ти ж сама в інтернаті росла...». «Пішли ми до Стахановської школи-інтернату № 2, де і я колись виховувалася, — згадує Вероніка Миколаївна, — а там познайомилися з Іринкою». Потім до них у сім'ю прийшли ще Христина, Костя, Діма та Люба. Разом вони святкували Різдво й ходили у басейн, прикрашали стелю двох з'єднаних квартир малюнком з усміхненим сонцем. Замість старого каміна пічного опалення в шахтарському будинку зробили затишний куточок, де можна утаємнитися. (За матеріалами сайту <http://ukurier.gov.ua>)

2. У чому полягають особливості опіки та піклування

ПРИГАДАЙТЕ!

Чим відрізняється обсяг дієздатності дитини, яка не досягла 14 років, та дитини у віці від 14 до 18 років?

Формами влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, є встановлення опіки та піклування. Опіка встановлюється над дитиною, яка не досягла 14 років, а піклування — над дитиною віком від 14 до 18 років. Це передусім пов'язано з відмінностями в обсязі цивільної дієздатності дитини молодше 14 років та дитини віком від 14 до 18 років. Відповідно, роль опікуна та піклувальника в забезпеченні реалізації дитиною її прав відрізняється.

ЗАВДАННЯ 2. Попрацюйте із джерелом права. Ознайомтеся з текстами статей 67—71 Цивільного кодексу України, уміщеними в додатках до

підручника. Визначте, які з названих дій може здійснювати опікун, а які — піклувальник:

- розпоряджатися заробітком, стипендією або іншими доходами дитини;
- укладати договори від імені дитини;
- надавати згоду на вчинення дитиною правочинів.

3. Коли і з якою метою встановлюється патронат над дітьми

Патронат, над дітьми — це тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин (стаття 252 Сімейного кодексу України). Патронат є відносно новим явищем у законодавстві нашої держави. Термін перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя встановлюється органом опіки та піклування й не може перевищувати трьох місяців. У разі наявності обставин, що обґрунтовують необхідність і доцільність перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя понад зазначений термін, орган опіки та піклування може його продовжити. Загальний термін перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя не може перевищувати шести місяців.

Для влаштування дитини в патронатну сім'ю орган опіки і піклування укладає з нею договір про патронат над дитиною.

ЗАВДАННЯ 3. Попрацюйте в парах. Порівняйте патронат над дітьми із: 1) передачею до прийомної сім'ї; 2) передачею до дитячого будинку сімейного типу. Виділіть спільні та відмінні риси. У яких випадках, на вашу думку, є доцільним використання кожної із цих форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування?

Висновок

• Відповідно до норм міжнародного та національного права, наша держава бере на себе обов'язок піклуватися про дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах: стали сиротами чи були позбавлені батьківського піклування. Законом передбачені різні форми влаштування таких дітей. Усі вони спрямовані насамперед на забезпечення інтересів дитини, стабільних та гармонійних умов її життя.

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Подайте у вигляді схеми форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.

2. Порівняйте поняття, визначивши в них спільне та відмінне.

Поняття	Спільне	Відмінне
Опіка		
Піклування		

3. Проведіть міні-дослідження. Знайдіть у повідомленнях ЗМІ приклади різних форм улаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.